En onder dit kruis zijn ze destijds gebleven tot de Overheid de hekken verhing, en nu omgekeerd de tactieuse groep terugdrong en de Gereformeerde kerken als *publieke* kerken eerde.

En ook was dat ten deele zoo in 1834.

Hoewel er toch een onmetelijk verschil bestaat tusschen de houding van Filips II en Willem I, zoo is dit toch ontegenzeggelijk in beider houding gelijk, dat beiden de geloovigen beletten wilden plaatselijk de geestelijke vrijheid der kerken tot openbaring te brengen. Filips' besluit was: Gij moet blijven onder de Pauselijke Hierarchie; en onder Willem I was het: Gij moet blijven onder de Synodale Hierarchie.

De dwaze maatregel om de saamvergadering der geloovigen in die dagen te beletten, was wel terdege „een kruis", en hoewel dit kruis bij Alva's kruis vergeleken nauwlijks meetelt, zoo moet toch wel terdege met het feit gerekend, dat de geloovigen in 1834 *vervolging* in den eigenlijken zin des woords geleden hebben.

Om nauwkeurig te spreken, dient dus gezegd, dat de kerken die in 1834 van onder de Hierarchie uitgingen, eerst kerken onder het kruis wierden, zoolang men ze vervolgde. Dat ze, zoodra de vervolging ophield, maar toch erkenning van titel en pretentie geweigerd wierd, »doleerende" wierden. En dat ze, toen eindelijk titel en pretentie wierd opgegeven en erkenning als apart genootschap verworven, als gewone kerkgenootschappen optraden naast andere.

Thans echter is dit anders.

De kerken, die nu, op het voetspoor van de vaderen in de 16e, 17e en 19e eeuw, hun geestelijke vrijheid onder Jezus heur Koning vindiceeren, *worden niet vervolgd*.

Want wel is er met allerlei politie en militairen gemanoeuvreerd, maar dit had niet ten doel om hun samenkomsten te beletten.

En waar dit niet het geval is, en waar de kerk dus, al was het ook maar in een privaat huis, vrij en onder de bescherming der Overheid vergaderen kan, daar is van vervolging geen sprake

Wel is daarentegen de publieke erkenning van het recht dezer kerken op titel en goed onzeker geworden, en hier en daar, door feitelijke bezitsverandering met behulp van militairen en politie, précair gemaakt.

Zelfs in Reitsum en Voorthuizen en Bunschoten is dit het geval. Anders toch zou de Staat onverwijld de traktementen aan Dr. Van den Bergh, Ds. Ploos van Amstel en Dr. Van Goor uitbetalen. En dat dit niet geschiedt, sluit dus in zich de zekerheid, dat de Overheid, vooralsnog ten minste, niet erkent, dat de ontkomene kerk daar ter plaatse de kerk is representeerende de Gereformeerde gezindheid in den zin van Art. 168 der Grondwet.

Hetzij dus een kerk geheel buiten alles raakte, gelijk te Middelburg en te Utrecht, hetzij ze nog gebouwen hield, als te Barendrecht en Klundert, hetzij ze alleen maar eenige boeken en gelden hield, als te Amsterdam en Rotterdam, hetzij ze met velen of met weinigen ontkwam, dit alles maakt het onderscheid niet; want zoolang deze geloovigen in de plaats hunner inwoning beweren te zijn de historische voortzetting van de kerk van Christus, die aldaar eenmaal gesticht wierd; en dit bedoelen niet slechts in idealen, maar in practischen zin, zoodat ze heur volle pretentie handhaven op alle levende have, op alle historische tradities, op allen ouden titel, op alle archief en goed en bezit, — en of dit alles, of ook maar een deel hiervan, hun onthouden of aan anderen gegund wordt, daar zijn deze kerken in staat van doleantie.

En ze zullen dit blijven tot zoolang óf heur goed recht door de Overheid erkend wordt, óf wel zij zelven heur pretentie van te zijn wat ze waren opgeven en optreden als nieuwe stichtingen.

Want wel geven we aan onzen geachten opponent grif toe, dat in de 17e eeuw het in doleantie gaan van een Kerkeraad in zijn geheel ondenkbaar was, maar Rotterdam toont genoegzaam hoe dit thans wel kan, eenvoudig door de omstandigheid, dat er aanstonds een nieuwe Kerkeraad achter den ouden opduikt, en dat deze nieuwe door de Overheid wordt erkend.

De Volkskerk.

De Volkskerk in den zin, waarin men daarvan thans gedurig spreekt en ze op alle tonen verhelt, stuit dan, gelijk we zagen, af op de Gereformeerde belijdenis der Verkiezing, en is onbestaanbaar voor de Gereformeerde, d. i. zuivere belijdenis van het Genadeverbond. Waarbij thans nog in de derde plaats dient opgemerkt, dat ze evenmin bestaan kan voor de Gereformeerde, d. i. zuivere belijdenis van den heiligen Doop; een punt dat daarom vooral dient in het oog gevat, omdat juist de pleitbezorgers dezer ondenkbare kerk zich op den heiligen Doop beroepen.

De heilige Doop vloeit voort uit de *eeuwige* Verkiezing, of wilt ge, de Verkiezing *van eeuwigheid*.

Ware de Verkiezing tot zaligheid *niet* van eeuwigheid, gelijk de Gereformeerden belijden, maar naar de Pelagiaan en Remonstrant van allerlei gading ons verhalen, pas tot stand komende in den tijd, naar gelang 's menschen wil Christus kiest of verwerpt, dan, het spreekt vanzelf, zou er van den *Kinder*doop geen sprake kunnen zijn.

Het gelijk zou dan aan de zijde van de Mennonieten en Baptisten zijn, die zeggen: Doop dan ook niet voor en aleer die menschelijke wilsdaad in het belijden van den Christus blijkt.

Maar is de Verkiezing metterdaad van eeuwigheid, en wel van eeuwig her tot zaligheid en van zaligheid voor bepaalde personen, dan spreekt het zoozeer vanzelf, dat elk kind van God reeds voor zijn aanzijn en geboorte tot het Koninkrijk en in het Genadeverbond hoort, en dus ook reeds als pasgeboren wicht even wezenlijk in het bundelke der levenden ligt besloten als een die tot bekeering en verlichting kwam.

De gouden lijn des lichts strekt zich over heel zijn aanzijn uit, van toen hij nog „zaad" was, tot in en door zijn geboorte, al zijn leven lang en eens eeuwiglijk in Gods hemel.

En nu komt in den heiligen Doop God Drieëenig juist dat heerlijke aan zijn van eeuwigheid verkoren kind door den dienst der kerk betuigen en verzegelen.

De heilige Doop betuigt en verzegelt derhalve dit heerlijke alleen aan de van eeuwigheid verkorenen; en alleen omdat men bij een stam vooruit niet zien kan, aan welken tak vrucht zal uitbotten, en aan welken niet, gaat de heilige Doop over al het zaad der uitwendige kerk, maar *doelt* alleen op al het zaad der onzichtbare kerk

Als er op diamant gelijkende stukjes glas met diamant dooreen gemengd in een korf liggen, en die korf valt om, zoodat glas en diamant wordt uitgestort, zult ge die stukjes glas, zoolang ze nog niet uitgeschift zijn, met even veel zorg oprapen en weer wegbergen als de echte diamanten. En omdat nu evenzoo in het zaad der zichtbare kerk de verkorenen met de niet-verkorenen dooreen gemengd liggen, gaat de dienst der kerk en de zorge des Heeren in zijn heiligen Doop gelijkelijk over beiden.

Zoo blijken er naar luid van de Gereformeerde belijdenis dus drie wel te onderscheidene dingen. Ten eerste, het terrein der wereld, en daarin het terrein der kerk. Maar ook in die kerk wederom de geestelijke kern, die op den wortel der eeuwige Verkiezing bloeit, en het kaf dat in de zichtbare kerk vermengd is.

Nu doelt de heilige Doop alleen op die kern van de kerk, maar wordt om die kern te bereiken aan heel de kerk toebediend.

Daarentegen wordt hij *niet* bediend aan de wereld en zullen er dus aldoor ongedoopten naast gedoopten staan.

Maar dit nu juist ziet de Volkskerk voorbij.

Zij vereenzelvigt de zichtbare kerk *met de wereld*; doopt dus ook *de wereld;* en vervalscht derhalve den Doop, door hem van een sacrament, dat hij is, te verlagen tot een paedagogisch hulpmiddel, waardoor men de wereld onder het bereik van het Evangelie brengt.

Zoo ziet men, hoe diep het verschil gaat.

Voor de tegenstelling tusschen een gedoopte, d. i. zichtbare kerk, en de wereld, die tegen haar overstaat, laat de Volkskerk, heel de Schrift hierbij opzij schuivend, geen plaats.

KUYPER.

Buitenland.

Duitschland. Strijd in den boezem van den Gereformeerden bond. Het voorstel von Hammerstein.

Wat wij langen tijd verwacht hadden, is gebeurd. De »Gereformeerde bond", welke was opgericht, om alle Gereformeerde elementen in Duitschland te vereenigen, is gebleken twee elementen in zich te hebben opgenomen, nl. zij, die de Duitsche »vermittelungstheologie" volgen en zij die de Gereformeerde leer belijden. Uit ons vorig nummer is het gebleken dat de redacteur van de *Reformirte Kirchen-Zeitung* getracht heeft een brug tusschen die twee stroomingen te slaan.

Hij heeft gepoogd te betoogen, dat volgens den Heidelberger Catechismus, welke als grondslag voor den Gereformeerden bond is aangenomen, de leer der absolute verkiezing wel recht van bestaan heeft, maar niet verplichtend is. In goed Hollandsch beteekent dit, dat in dezen Catechismus genoemd leerstuk niet wordt geleerd noch wordt bestreden, zoodat een Gereformeerde, die den Heidelberger erkent als *het* belijdenisschrift der Gereformeerde kerken, over deze leer denken kan wat hij wil.

Deze verklaring van den redacteur van het orgaan van den Gereformeerden bond heeft scherpe wederspraak gevonden bij Dr. Zahn, den bekenden Gereformeerden theoloog van Stuttgart. Deze geleerde schreef:

»Op den aanval van Ds. Calaminus (redacteur van de *Ref. Kztg.*) veroorloof ik mij slechts in het kort op te merken, dat Dr. Ebrard met ronde woorden de betrekkelijke wilsvrijheid leert [1]. Calvijn en Luther noemen deze leer »de grondleugen." Wanneer nu »de Gereformeerde bond" er zich toe leent, eene leer te verbreiden, die in den grond een leugen is, dan doet hij de waarheid geweld aan en brengt de zielen op een dwaalspoor. Zelfs Amyraut heeft de betrekkelijke wilsvrijheid niet geleerd, gelijk Schweizer en Herzog hebben aangetoond. Wanneer men dertig jaren lang in de geschiedenis en de leer van de Gereformeerde kerk gestudeerd heeft, is men zoo onbescheiden van te meenen, dat men eenigszins een inzicht in theologische dingen heeft en misschien geheel juist aanduiden kan, wat als halfheden van het »Pietisme" zijn aan te merken."

Toen een drietal jaren geleden de Gereformeerde bond te Marburg werd opgericht, hebben wij aanstonds tegen die stichting onze ernstige bedenkingen laten hooren. Dr. Calaminus antwoordde daarop, dat in Duitschland onder de Gereformeerden een strijd over het stuk der verkiezing niet bestond, en dat hij niet hoopte, dat men van uit Holland zou zoeken het twistvuur daarover te laten ontbranden.

Wij hebben toen gezwegen en gedacht, dat de tijd weldra moest aanbreken, waarin het tot een botsing komen zou, tusschen de richting welke o. a. Dr. Ebrard vertegenwoordigt en die, welke o. a. Dr. Zahn volgt. Eerder dan wij gedacht hebben, is dit geschied. En dit is verblijdend.

Immers ook de redacteur van de *Ref. Kztg.* heeft in vroegere jaren erkend, dat het verval der Duitsche Gereformeerde kerk zijn oorsprong heeft in het prijsgeven van de fundamenteele stukken, waardoor de Gereformeerde kerk zich niet van Luther, maar van de Luthersche kerk onderscheidt. De wederopbouw van de overgebleven puinhoopen der Geref. kerken kan alleen dan plaats hebben, indien men tot de belijdenis der vaderen terugkeert. Mocht de Heere vele mannen in Duitschland verwekken, die met kracht de gezonken kerken, welke nog op den bodem der Gereformeerde belijdenis staan, tot de wet en het getuigenis terugroepen!

Jammer maar, dat er in Duitschland niet één gelegenheid bestaat om aan aanstaande Gereformeerde leeraars het noodige onderricht te laten geven. Jammer is het bovendien, dat daarover in Duitsch-Gereformeerde kringen wel wee! en ach! geroepen, maar verzuimd wordt de hand aan den ploeg te slaan. Het schijnt alsof men door voortdurend klaagtonen aan te heffen, de regeering wil bewegen, om in dien nood te voorzien.

Volgens ons bestaat daarop nog weinig uitzicht, en is dit niet de aangewezen weg.

Het verwondert ons, dat, sedert de kerkelijke strijd in Nederland een nieuwe phase is ingetreden, doordat vele gemeenten het Synodale juk afwierpen, de *Ref. Kztg.* daarover zwijgt. Toen het Conflict in Amsterdam begonnen was, vergeleek de redacteur de houding der Amsterdamsche broeders met die van Calvijn, welke eenmaal aan de Geneefsche libertijnen belette, om tot des Heeren Avondmaal toe te treden. Doch nu het in sommige gemeenten tot een afwerpen van het Synodale juk kwam, zweeg de redactie botweg over onze aangelegenheden.

Tot onze spijt vonden wij evenmin in het orgaan van de Vrije Schotsche kerk, noch in de *Eglise Libre* tot nu toe een woord over hetgeen hier in Nederland op kerkelijk gebied is voorgevallen.

De kans, dat nog eenmaal het voorstel van v. Hammerstein, om nl. de Evangelische kerk meerdere vrijheid te geven en ook meer geld te verschaffen, tot wet in Pruisen worden zal, is niet groot. Von Bismarck wil er niets van weten en het succes, dat zijne politiek bij het Duitsche volk gehad heeft, toen hij verlangde dat het budget van oorlog voor 7 jaren door den Rijksdag zou worden vastgesteld, heeft den invloed van dien koning in de politiek niet weinig vergroot, zoodat zijn tegenstand moeilijk te overwinnen zal zijn. Maar het voorstel kan niet meer in den doofpot gedaan worden. Dit jaar moet het in de beide huizen der Pruisische volksvertegenwoordiging behandeld worden en zal de agitatie over het wetsvoorstel, ook buiten het parlement, toenemen. De provinciale Synoden, die in dit jaar vergaderen, zullen er zich over uit te spreken hebben, gelijk de Kreissynoden (wij zouden zeggen: »Classicale vergaderingen") het reeds gedaan hebben. Na hetgeen bekend geworden is omtrent de stemmingen der »Kreissynoden," is het niet twijfelachtig, of weldra zullen de provinciale Synoden met groote meerderheden zich ten gunste van het voorstel uitspreken. De Algemeene Synode komt eerst over vier jaren te zamen. Misschien is er vóór dien tijd zooveel gebeurd, dat de Evangelische kerk alsdan niet meer zulk een knechtelijk karakter toont ten opzichte van den Staat, als tot hiertoe het geval was. Er wordt in Duitschland over geklaagd, dat de zaak van de vrijheid der kerk ook in z. g. orthodoxe kringen maar al te zeer oppervlakkig beschouwd wordt. Deze klacht is gegrond. Men is naijverig geworden op de Roomsche kerk, welke haar zelfstandigheid heeft herkregen, doordat de beruchte Meiwetten, welke haar moesten knuiken, zoo goed als afgeschaft zijn geworden. Er is gevraagd, en te recht, waarom moet de Evangelische kerk voortdurend de gehoorzame dienares van den Staat blijven, terwijl de Roomsche kerk, met behoud van Staatstraktementen, haar vrijheid heeft teruggekregen?

Doch het beginsel, dat de kerk krachtens de Souvereiniteit van Christus, behoort vrij te zijn, wordt schier niet bepleit. De Staatskerk is zoo in de harten en hoofden der Duitschers geworteld, dat het denkbeeld, dat de kerk zich ook zonder een daad van de overheid, vrij *mag* en *moet* maken, bij de overgroote meerderheid, niet opkomt.

En toch heeft het werk, dat Dr. Kohlbrügge te Elberfeld verricht heeft, dit luide genoeg gepredikt en zijn er Luthersche gemeenten genoeg om te bewijzen, dat het leven der kerk niet van den Staat afhangt.

Frankrijk. Een nieuwe daad van willekeur tegenover de Gereformeerde Staatskerken.

De Fransche Protestantsche kerkelijke wereld is zeer in beweging gebracht, door de onverwachte benoeming van den heer Allier tot hoogleeraar in de wijsbegeerte bij de Protestantsche faculteit der Universiteit te Montauban.

Deze faculteit wordt door de Evangelische (orthodoxe) partij beschouwd als haar bolwerk, en nu heeft de minister van onderwijs der Fransche Republiek goedgevonden, een jong mensch tot hoogleeraar in genoemd vak te benoemen, die nooit predikant geweest is en geen enkelen theologischen graad bezit. Het is de heer Allier, een jongmensch van 23 jaren, docent bij het Lyceum van Montauban, dien de minister op voordracht der permanente commissie van den Hoogen Raad van openbaar onderwijs, benoemd heeft. Dit jongmensch schijnt bovendien liberalistische gevoelens te hebben.

Geen wonder, dat in Evangelische kringen groote verontwaardiging over deze benoeming heerscht. Zij is vooral een slag in het aangezicht van de Evangelische kerkeraden.

Immers de kerkeraden hebben het recht, om vóór de benoeming van een hoogleeraar aan een Protestantsche faculteit, een candidaat bij de regeering aan te wijzen. De meerderheid der kerkeraden, ten getale van 65, had als haar wensch te kennen gegeven, dat de heer Meijer, predikant te La Roche-sur-Yon en doctor in de godgeleerdheid, tot hoogleeraar zou benoemd worden. De minister heeft hierop in geenen deele gelet.

Nu worden in kerkeraden en in vergaderingen van officieuse Synoden resolutien genomen en protesten geteekend, om den minister te bewegen alsnog den heer Meijer te benoemen, omdat de heer Allier slechts voor één academiejaar is aangesteld. Doch wij vreezen, dat alle moeite tevergeefsch zijn zal. De overheid is te zeer gewoon geworden om met de kerk te spelen. Sedert 1872 weigert zij, om een officieele Synode der Gereformeerde kerk van Frankrijk samen te roepen, uit vrees dat deze Synode het modernisme uit de kerk drijven zal. Kennelijk wilden de opvolgende regeeringen aan de Gereformeerde Staatskerk hare vrijheid niet geven. Ijdel is dus alle protesteeren, alleen de weg die tot afwerping van het staatsjuk leidt, is te bewandelen.

Engeland. Achteruitgang van het Sustentation-Fund. De aartsbischop van Canterbury geprest. Een bisschop te Jeruzalem benoemd. Het heilsleger.

In de vrije Schotsche kerk doet zich het onrustbarend verschijnsel voor, dat de ontvangsten voor het z.g. *Sustentation-Fund* niet toe- maar afnemen. Waaraan dit toe te schrijven? Zou het enkel zijn door de ongunst der tijden? Zouden de gaven verminderd zijn, omdat de verdiensten in den laatsten tijd zoo gering waren, of omdat de handel kwijnde?

Wij meenen, dat dit mede gewicht in de schaal legt. Doch wij vreezen, dat het veld winnen van ethische denkbeelden er mede een oorzaak van is. Schotlands goud is aan het verdonkeren. Voor eenige jaren is Dr. Robertson Smith uit zijn hoogleeraarschap van de vrije kerk van Schotland gezet, doch zijne denkbeelden zijn er in gebleven, al wordt dit niet direct door het orgaan der vrije kerk uitgesproken. Ons treft het steeds, dat in den toon, welke in *the Christian*, een Engelsch methodistisch blad en in de *Free Church of Scotland* wordt aangeslagen, zulk een groote overeenstemming bestaat. Het Gereformeerde element treedt in het laatste orgaan maar al te zeer op den achtergrond.

Dit is zeker te betreuren.

Het Sustentation-Fund is een fonds, waaruit alle predikanten een zekere som ontvangen. Alle gemeenten moeten er voor bijdragen. De offervaardigheid der gemeenten spiegelt zich zeker wel het eerst af in de bijdragen, die men schenkt tot instandhouding van den openbaren godsdienst.

In de Engelsche staatskerk lijden de predikanten op het platteland financieele schade, door de slechte tijden. Sommiger traktement is zóó verminderd, dat een voorstel gedaan is, om een drie millioen gulden bijeen te brengen, teneinde hen tegemoet te komen. Den landbouwers gaat het in Engeland niet goed, zoodat zij weinig voor de kerk willen of kunnen opbrengen; terwijl de tienden maar zeer slecht te innen zijn.

Dat de Episcopale kerk, voorzoover zij hare inkomsten niet trekt uit de staatskas, het eerst schade zou lijden, tengevolge van den stilstand in handel en bedrijf, was te verwachten. Op het platteland is immers die kerk allesbehalve door het volk geliefd.

Dat het socialisme in de oude en nieuwe wereld veld wint, blijkt elken dag. De jongste verkiezingen voor den Duitschen Rijksdag hebben het ten overvloede bewezen. Ook in Engeland is dit op te merken, zoodat wij in een Engelsch blad gelezen hebben, dat elk predikant genoodzaakt wordt, zich ten opzichte van het maatschappelijk vraagstuk uit te spreken.

Onlangs werd de aartsbisschop van Canterbury een uitdagend verzoek gezonden om over een bepaald onderwerp, het maatschappelijk vraagstuk betreffende, te prediken; hij sloeg daarop echter geen acht. De St Pauls, Londens hoofdkerk, was echter overvuld met menschen, die de begeerde preek wilden hooren, en de plaatsvervanger van den eersten geestelijke der Episcopale kerk heeft het toen raadzaam geacht om volgens den eisch der saamgestroomde menigte te doen.

Zeer te spijt van de Ritualistische partij is in Jeruzalem een nieuwen bisschop benoemd, ter vervanging van den overleden bisschop Gobat. De Ritualisten beweerden, dat in het Heilige Land reeds een bisschop was, in den persoon van den Griekschen kerkvorst. Toch is de heer Blyth als zoodanig benoemd geworden. De *Guardian*, het orgaan der Ritualisten, heeft zich hevig hierover beklaagd, dat men poogt op het terrein van een deel der Katholieke kerk te gaan arbeiden.

Opmerkelijk is het, dat de Ritualisten niet geneigd zijn de arbeiders der Protestantsche Presbyteriaansche gemeenschappen, die in Palestina werkzaam zijn, als medebroeders te erkennen; maar men buigt zich eerbiedig neder voor Griekse en Armenische patriarchen.

Al hoort men tegenwoordig minder over het Heilsleger spreken, toch werkt het steeds onafgebroken voort.

In de »*Christian*" lezen wij onder de rubriek: »uit de kerken", omtrent genoemde instelling:

»In acht weken hebben 70 personen te Sheffield beleden, dat zij gered waren.

Te Kilburn zijn meer dan 60 soldaten in de boeken van het leger ingeschreven, en dit in drie maanden.

Te Chelsea hebben 20 lieden zich bij Christus gevoegd, na een dag van gebed en arbeid.

In het Depot te Oxford, dat een maand geleden opgericht werd, hebben in drie dagen dertig personen getuigd, dat hunne zielen gered werden.

Het succes van het leger te Eeast Grinstead is zóó groot, dat een lieder in de buurt er zich over verbaast.

Te Nimes werden negentien lieden bekeerd.

Er zijn meetings gehouden te Bradnich, waarvan het gevolg was dat in eene week vier en twintig personen zich aan Christus overgaven.

Te Calais zijn reeds dertig jonge menschen, die er moedig voor uitkomen, dat zij gered werden. Sommigen behoorden tot de meest woeste rustverstoorders toen de meetings begonnen werden.

Te North-Finchley, hebben menschen publieke huizen verlaten, om de blijde tijding des heils te vernemen; voortdurend worden gelukkige harten en huizen gemaakt, terwijl een groot werk onder de kinderen gedaan wordt."

Al deze »overwinningen" lezende, zou men denken dat »het leger" weldra de geheele wereld moet bekeerd hebben. Maar we hebben vroeger meermalen aangetoond, welk eene beteekenis aan het woord »bekeering" moet gehecht worden, wanneer het in de verslagen van het leger voorkomt. Het ware te wenschen, dat het leger het middel zijn mocht voor zoovele echte bekeeringen, als het opgeeft. Doch dit is op goede gronden te betwijfelen.

Gemengd Nieuws.

De heer J. B. Triver te New-York, een man die bekend staat als iemand, die vele offers brengt voor Christelijke zaken, werd onlangs benoemd tot president van eene vereeniging voor inwendige zending. Hij bedankte daarvoor beleefdelijk en merkte daarbij op: »Ik begeer geen ander ambt dan dat van »begunstiger" — candidaten voor dat ambt zijn zeer noodig.

In Stuttgart is »het Leger des heils" aan den arbeid getogen. Doch de overheid is tusschenbeide getreden, omdat er door het volk bij de samenkomsten van het leger zooveel tumult gemaakt werd. De politie van die stad heeft nu bepaald, dat het Heilsleger alleen maar samenkomsten houden mag op werkdagen des namiddags te 5 uren en op zon- en feestdagen des morgens te 8 uren en te 10½ uren. Of daardoor verkregen worden zal dat het leger weldra Stuttgart zal verlaten, zal de tijd moeten leeren.

WIECKEL.

Uit de onthomene Kerken.

HERD, 4 April 1887. In onze gemeente mogen wij in heilijke rust vele goedertierenheden genieten van den Goeden Herder, die zijn kudde alhier nog zachtkens, als een waar Ontfermer weidt. Des Zondags gaan in zeer besette kerken de godsdienstoefeningen zonder eenige stoornis voorbij en onze leeraar mag ervaren, dat de Heere niet beschaamt degenen, die op zijne goedertierenheid hopen. Aangezien het velen zendingsvrienden ondoenlijk was, langer met den heer Nieuwland saam te werken, richtten zich deze tot den kerkeraad met verzoek om een *gemeentelijke zendingszaak* op te richten. Dit geschiedde. De leeraar riep de gemeente samen in de z. g. »vraagkerk", liet voorlezen uit de »Practijk der Godsaligheid" van Dr. Kuyper het hoofdstuk over »de zending" en de vergaderde gemeente besloot, naar het bestek in dit keurig hoofdstuk aangegeven, haar roeping in zake de zending te behartigen. Onder de leiding van den Kerkeraad, vertegenwoordigd door den leeraar en den ouderling Dijkstra, den ouden, ijverigen zendingsvriend, gesteund door een commissie uit de leden der gemeente, gaat het scheepje, »gemeentelijke zendingszaak" in zee, meer dan *honderd* leden traden reeds toe, welk getal nog aangroeit. 1.1. Zondag avond werd de eerste Maandelijksche zendingsvergadering gehouden, met gebed bespreking van een gepast onderwerp uit Gods Woord, en bijdragen op het gebied der zending. Onze kerkeraad hoopt met de overige uitgetreden kerken in dit gewest in correspondentie te treden over deze zaak, opdat blijke door Gods genade, dat de Reformatie in 't wezenlijk belang is van allen Christelijken arbeid, en eerst op de verhooring van de eerste bede en 't Onze Vader die op de tweede bede volgt.

Op aanklacht van 43 leden uit de gemeente, waaronder de Modernen, doch ook sommigen, van wie iets beters verwacht mocht worden, is onze Kerkeraad door het Prov. kerkbestuur van Friesland vervallen verklaard, niet slechts van de ambten, maar zelfs van het lidmaatschap der Hervormde kerk. In dat vonnis staat de Godslasterlijke bewering, dat leeraar en opzieners en diakenen *alleen bestonden door de kerkelijke verordeningen*. Welk een brutale verloochening van het Woord Gods, dat zegt: Christus geeft sommigen tot herders en leeraars, en de Heilige Geest zet de opzieners over de gemeente Gods. Gelukkig dat onze kerkeraadsleden *in hun hart geweeld* hebben dat zij *door de gemeente* en *mitsdien door God zelven* tot hun heilig ambt geroepen zijn. Hoe treurig dat onder dit vonnis, tusschen die van Christusloochenaars in, de namen staan van Ds. Moquette en Ds. Steginga van Ferwerd.

Aangezien onze Kerkeraad op grond van Gods Woord reeds den 24 Januari jl. de »Hoogere Besturen" heeft afgesneden, is dit vonnis een paaskwil; van nul en geener waarde. Het toont echter weer, hoe diep de Irenischen in de kerkbesturen gezonken zijn en is opnieuw een treffende rechtvaardiging van de zaak der Reformatie. Gode zij dank, die onze gemeente bekeerde van de onderworpenheid aan en medeplichtigheid met deze Antichristelijke maeht! Brenge de Heere toch al zijn volk ook in dezen omtrek tot doorbraak. Leidslieden der gemeente in IJlst en Oudega en elders, wat toeft gij toch? kiest u heden wien gij dienen wilt, is de Synode uit God, dient haar dan van ganscher harte — zóó niet — waagt het dan met Jehova! Het Paaschfeest zegt u: uw Koning leeft. Gelooft, gehoorzaamt!

Veel hebben we genoten op de Provinciale Conferentie. Dat de discussie mislukte, lag ten eerste aan gebrek aan tijd, ontstaan door de uitvoerigheid der notulen en de uitgebreidheid van het openingswoord, waarvan we echter niet gaarne iets hadden willen missen. De Heere gaf vader Ploos zoo uitnemend te spreken. Wij raakten met elkander diep in de schuld, doch vonden vrede door Christus en roemden Gode de eere alleen! Verder ligt de oorzaak van het mislukken van het debat grootendeels bij de opponenten, die in plaats van te weerleggen hetgeen Dr. Wagenaar beweerd had met beroep op Gods Woord en de Confessie, misbruik maakten van de gelegenheid om allerlei grieven uit te spreken en hatelijkheden te luchten. Dat zelfs de oude Van Griethuyzen zich daarin verliep! Het deerde ons om den ouden man. *De Bonier* stelt zich, zoowls *het Noorden* terecht opmerkt, al heel kinderachtig aan. Komt het wellicht daarvandaan, dat de Redacteuren gevoelen, wij hebben te Sneek een knak gekregen?

Paasch-Zondag vierden we des Heeren Avondmaal; een *dertigtal* lidmaten voor het eerst. Wat een bemoediging tegenover dien afval van enkele anderen.

Z.

WOUW, 5 April 1887. Zondagmorgen kwam hier Ds. Eringa van Gaast. De deur was gesloten. De kerkvoogd hield zich eenvoudig aan het besluit van den kerkeraad, dat er des namiddags om 2 uur preek zou zijn. Toen keerde Ds. E. onverrichter zake terug. Op den bestemden tijd preekte Ds. Wagenaar uit Heeg, over de woorden: Wij hebben geenen Koning dan den Keizer, »de Christusverwerping Israels zelfmoord" een actueele stof. Er was een groote, aandachtige schare. Voor de reformatie worden in dezen omtrek vele harten gewonnen. De Heere werke dóór, zijn Naam ter Eere!

De Paaschdagen waren voor de gemeente van Oudewater zeer gezegend. Onze school met den Bijbel is nog nooit zoo met menschen gevuld geweest als op den eersten Paaschmorgen. De aangebrachte tribune kwam goed te stade en ook in de portalen moest menigeen een plaatsje zoeken. Bij onze vrienden in de buurt moesten stoelen geleend worden, omdat men op zulk een toevloed van menschen niet gerekend had. Onze leeraar behandelde de gewone Paaschstoffen, maar het is alsof zij onder de tegenwoordige omstandigheden in een geheel nieuw licht zich vertoonen. Wel is er reden schuld te belijden dat men het zoovele jaren in vele gemeenten heeft mogen hooren verkondigen, dat de Heere Jezus zijne Koninklijke macht op den gedenkwaardigen eersten dag der weke heeft betoond, en men dit schier uitsluitend op de zaligheid van den zondaar heeft toegepast, maar niet heeft beseft dat uit zijne opstanding zoo helder blijkt, dat Hij als Koning over zijne kerk moet heerschen. o! Als we in het stuk van 's Heeren verrijzenis, waardoor Hij getoond heeft over alle machten der hel getriumfeerd te hebben, wat meer geleefd hadden, hoe veel eer zou dan het Synodale juk reeds zijn afgeworpen.

Maar het verheugt ons, dat door 's Heeren goedheid de strik ook hier eindelijk gesprongen is.

Terwijl in onze school 550 à 600 hoorders te vinden waren op Paaschmorgen, kwamen in de kerk onder het gehoor van Ds. Margadant nauwelijks 300 menschen. Als men daarvan afrekent de leden van den Protestantenbond en de arme leden, dan is de rest een bedroefd hoopje. Afschoon uitdrukkelijk is te kennen gegeven dat voor de geheele gemeente, door het besluit van den Kerkeraad, het Synodale juk is afgeworpen en dus ook voor de armen; afschoon door den Kerkeraad verklaard is dat hij zooveel mogelijk zou trachten om voor de armen te blijven zorgen, wantrouwen de vele bedeelde menschen de zaak of begrijpen haar niet, en blijven van verre staan. Reeds heeft de diaconie van het Hervormd kerkgenootschap, afdeeling Oudewater, de bedeelden een weinig *minder* moeten bedeelen.

Wij wachten met verlangen dat het tweede schoollokaal gereed zal zijn, opdat aan iegelijk een flinke plaats kan worden gegeven, schoon men zich nu gaarne getroost een weinig gedrongen te zitten om het Woord Gods te hooren verkondigen. Dat men het nu met een kleine ruimte doen moet schijnt niet te hinderen aan de aandacht der toehoorders, want met onverdeelde belangstelling volgt men onzen leeraar.

Ook 1ste Paaschdagavond en Paaschmaandag mochten we verblijd zijn over het groote getal menschen dat opkwam. Al onze vreezen zijn beschaamd. Behalve over flinke collecten voor kerk en armen hebben wij ons nog te verheugen over het schenken van een zeer aanzienlijk getal stoelen.

De Heere doe het uitgestrooide zaad ontspruiten!

BEDUM. Krachtens het ambt der geloovigen werd hier het werk der reformatie aangevangen.

Heden werd hier een Kerkeraad gekozen, door welken voor deze gemeente het Synodale juk werd afgeworpen.

Consulent is Ds. Hulsebos van Zuidwolde.

De samenkomsten worden gehouden in eene weltingerichte schuur.

Men schrijft ons uit Naarden:

Zoo is dan de teerling geworpen: 1 ouderling en 2 diakenen zijn door het Classicaal Bestuur van Amsterdam geschorst, omdat zij geen berouw hadde over het bijwonen van het Geref. Kerkelijk Congres

[1] Van Dr. Ebrard is onlangs een geschrift verschenen, waarin hij critische aanmerkingen op de leer der verkiezing maakt.